
VARGA ATTILA

IKT-ESZKÖZ-HASZNÁLATI SZOKÁSOK VIZSGÁLATA TESTNEVELÉS SZAKOS HALLGATÓK KÖRÉBEN / ICT USE IN PHYSICAL EDUCATION TEACHER EDUCATION STUDENTS

Eszterházy Károly Egyetem, Sporttudományi Intézet, Eger

Absztrakt

A 21. század gazdasági és társadalmi folyamatainak egyik legfontosabb mozgatórugója az infokommunikációs technológiák (IKT) térhódítása, széles körű használatuk. Az IKT-eszközök jelenléte nemcsak a hétköznapi életünkre, de az oktatásra is közvetlen hatást gyakorolnak, kihívás elé állítva ezzel napjaink oktatási rendszerét. Egyéb iskolai tantárgyakhoz hasonlóan a testnevelésben is folyamatosan felmerül az információs és kommunikációs technológia integrálása az oktatási folyamatba (Kretschmann, 2015). Ahhoz azonban hogy a leendő testnevelő tanárok képesek legyenek az IKT-eszközöket használni a tanári munkájuk során, rendelkezniük kell alapvető számítástechnikai ismeretekkel, magabiztos eszközhasználattal. Továbbá pedagógusképzés során megfelelő felkészítésben kell részesülniük, hiszen itt konkrét lehetőség kínálkozik a szemléletformálásra, -váltásra, miszerint hasznos lehet a digitális eszközök iskolai alkalmazása.

Jelen kutatás célja, hogy feltárja az Eszterházy Károly Egyetemen végzett testnevelés szakos hallgatók IKT-használati ismereteit, internetezési és internet-elérési szokásait, viszonyulását a digitális eszközök oktatási célú felhasználása iránt. Vizsgálatunk módszereként a kérdőíves vizsgálatot választottuk, az általunk összeállított kérdőívet 60 végzős testnevelés szakos hallgató töltötte ki. Eredményeink alapján elmondható, hogy a hallgatók megfelelő számítástechnikai ismerettel rendelkeznek, tanulásukhoz különféle IKT-eszközöket is használnak a hagyományos jegyzetek, tankönyvek mellett, és döntő többségük támogatná digitális eszközök használatát a gyakorlati órák során is. Vizsgálatunk eredménye hozzájárulhat kutatási területünk pontosabb megismeréséhez, s egyben hiánypótlást is jelent, hiszen testnevelő tanárok körében hasonló jellegű vizsgálat eddig még nem történt hazánkban.

Kulcsszavak: IKT, testnevelő tanár, oktatási módszer

Abstract

One of the most important moving forces of the 21st century's economic and social processes is the spread of information technology and their widespread use. The presence of ICT tools has a direct impact not just on our everyday life, but also on education, thus challenging today's educational system. As well as other school subjects, physical education (PE) is emerging in terms of integrating information and communication technology (ICT) into regular classes (Kretschmann, 2015). However, in order for PE teachers to be able to use ICT tools into their teaching work, they must have basic computer skills, confident use of equipment, and receive appropriate training during their studies, as there is a concrete opportunity for change in attitude formation, which makes it possible to use digital devices in schools. The purpose of this paper is to explore the ICT usage, internet and internet access habits of Physical Education students at Eszterházy Károly University and their relation to the educational use of digital devices. As a method of our research, we used self-prepared questionnaire tests, completed by 60 graduating physical education students. Based on the results we state that the students are competent computer users, in addition to traditional notes and textbooks, they use different ICT tools for their learning; and the vast majority of them would support the use of digital devices during practice training as well. The results of our study can contribute to a better understanding of the field of research and also serves as a novelty since examination of PE teachers has not been in the focus of research in Hungary yet.

Keywords: ICT, physical education teacher, educational method

Bevezetés

Az infokommunikációs eszközök használata mára a mindennapi életünk szerves részévé vált, a számítógépek, laptopok, tabletek, mobiltelefonok az információszerzés, információáramlás és a kommunikáció első számú színtereivé léptek elő. A mai felsőoktatási rendszerben tanuló fiatalok nagyrészt annak az Y és Z generációknak tagjai, akik már a digitalizált világba születtek, és készségszintű felhasználói a technológiai újításoknak, legyen szó akár szórakozásról, szabadidős tevékenységről, információszerzésről és -továbbadásáról vagy kapcsolattartásról. A szakirodalmi megfogalmazások alapján ők a „digitális bennszülöttek” (M. Prensky 2001), Nintendo- vagy netnemzedék (Tapscott, 1997; Tapscott és Williams, 2006; Oblinger, 2003), akik már a tanulmányaikhoz is használják a számítógépet, az internetes forrásokat, s mellette mobiltelefon, tablet, e-könyv-olvasó és egyéb „okoseszköz” segítségével is tanulnak.

A világ számos országában éppen ezért megpróbálják biztosítani a szükséges vagy legalább a minimális technikai erőforrásokat az oktatásban, hogy az IKT-ban rejlő lehetőségeket kiaknázhassák, és úgy vélik, hogy az információs és

kommunikációs technológiák használata potenciális eszközei lehetnek az oktatás területén bekövetkező változásoknak és újításoknak. Különösen igaz lehet ez a pedagógusképzésre, hiszen itt konkrét lehetőség kínálkozik a szemléletformálásra, -váltásra, miszerint hasznos lehet a digitális eszközök iskolai alkalmazása.

Az oktatással kapcsolatos magyarországi és hazánk részvételével végzett nemzetközi IKT-kutatások száma jelentős, azonban ezek nagyrészt a közoktatásra koncentrálnak, és csak kisebb mértékben jelenik meg a felsőoktatás vizsgálata (Molnár és Kárpáti, 2012). A tanárjelöltek körében végzett felmérésekre két fő irány jellemző: egyrészt mérhetik a képzés során realizálódó IKT-használatot, másrészt irányulhatnak a képzésben részt vevők korábbi tapasztalataira, hiszen ezek a pedagógus-gondolatkutatások alapján befolyással vannak a későbbi tanári viselkedésformákra (Falus, 2001). A korábbi nemzetközi kutatások eredményei szerint is az egyik kulcskérdés a pedagógus maga, hiszen az oktatási környezetben történő technológia használatát nagymértékben befolyásolja a tanároknak a technológia használatához való viszonyulása (Albirini, 2006; Baylor és Ritchie, 2002).

A testnevelőtanár-képzés területén végzett nemzetközi IKT-kutatások száma nem számottevő, ezek közül csak néhány vizsgálat helyezi fókuszába a tanárjelölteket. Gubacs (2004) egy digitális eszközökkel támogatott projektalapú tanítás során vizsgálta a leendő testnevelő tanárokat, Yaman (2007) a testnevelő tanár szakos hallgatók viszonyulását tanulmányozta az internethasználattal kapcsolatosan, Goktas (2012) pedig testnevelés és sport szakos hallgatók IKT-használatával kapcsolatos attitűdjét tárta fel.

A hazai szakirodalom áttanulmányozása után megállapítható, hogy a felsőoktatásban tanuló testnevelés szakos hallgatók vizsgálatára az IKT területén eddig még nem került sor. Témaválasztásunk egyik indoka a területen jelentkező hiánypótlás, másrészt úgy gondoljuk, hogy a jövő testnevelő tanárai, sportpedagógusai számára is fontos lesz a hétköznapi életükben kiemelt szerepet játszó digitális eszközök oktatási célú megismerése. Tisztában kell lenniük azzal, hogy a számítógép és más modern technikai eszközök (pulzusmérők, mozgásérzékelők, pedométerek, testösszetétel-analizátorok, számítógépes egészségügyi rendszerek, mobilapplikációk) milyen módon járulhatnak hozzá a tanulók motiválásához, munkájuk pontosabb követéséhez, adatgyűjtéshez, oktatásmódszertani fejlesztésekhez. Részkutatóm eredménye hozzásegíthet bennünket ahhoz, hogy valós képet kapjunk a testnevelés szakos tanárjelöltek digitális eszközhasználati szokásairól, viszonyulásukról és véleményükről, ezáltal is előmozdítva a gyorsabb alkalmazkodást a digitális eszközök és az internetes lehetőségek oktatási célú felhasználásához.

Anyag és módszerek

A kutatás helyszíne az egri Eszterházy Károly Egyetem Sporttudományi Intézete volt, ahol a 2017/18-as tanévben végzett testnevelő tanárokat vizsgáltunk.

A vizsgálatban összesen $N = 60$ fő vett részt, melyből 22 fő (36,7%) nappali, 38 fő (63,3%) pedig levelező tagozatos hallgatók voltak. A résztvevők életkora 23 és 50 év közé esett, míg átlagéletkoruk 30,62 év volt. A mintában 34 férfi (56,7%) és 26 nő (43,3%) szerepelt.

A vizsgálathoz saját összeállítású kérdőívet készítettünk és használtunk. Az általunk szerkesztett kérdőív összesen 17 kérdésből állt (érintett témakörök: IKT-eszköz-használati szokások, számítástechnikai ismeretek, internetezési szokások és célok, tanuláshoz használható IKT-eszközökhöz kapcsolódó vélemények), melyet 3 demográfiai adatra vonatkozó kérdéssel egészítettünk ki. A vizsgálatban részt vevőknek a nemük, életkoruk és lakóhelyük megnevezése után a feltett kérdésekre papíralapú feleletválasztós teszt formájában kellett hogy megjelöljék az önmagukra leginkább érvényes választ. A kérdőív kitöltése átlagosan 6 percet vett igénybe, és teljesen anonim volt. A vizsgálatban a statisztikai feldolgozás Microsoft Excel, valamint az IBM SPSS programcsomag 21.0 verziójával történt (SPSS Inc, Chicago Illinois). A leíró statisztika mellett a változók (pl. nemek) szerinti eltéréseket két mintás t-próbával ellenőriztük, az összefüggések feltárására Pearson-féle khi-négyzet-próbát alkalmaztunk, a statisztikai próbák eredményeit $p < 0,05$ esetén tekintettük szignifikánsnak.

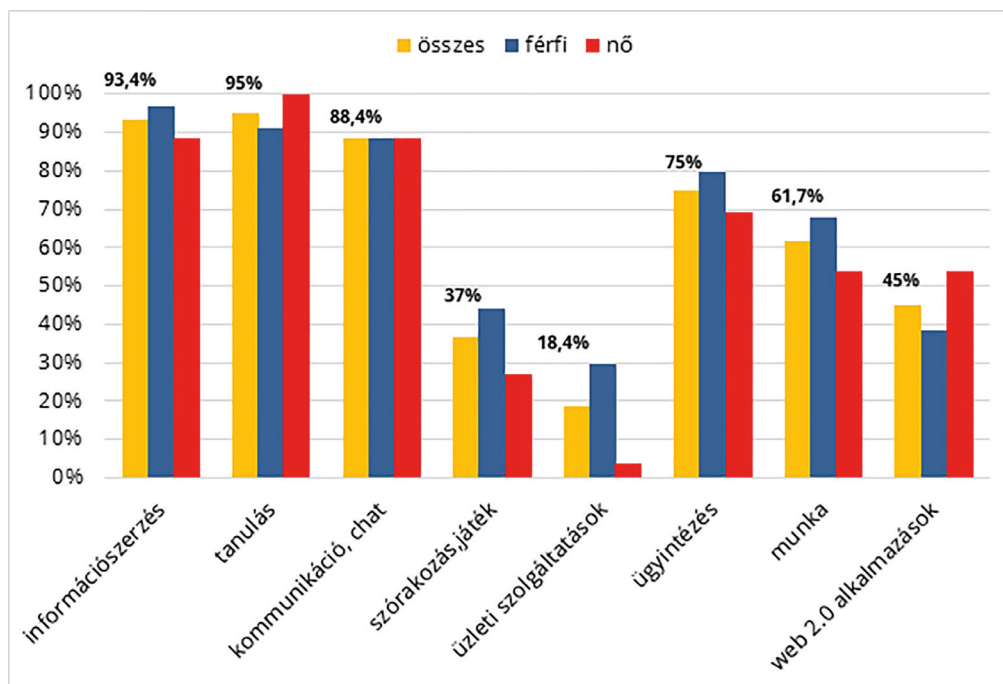
Eredmények

Az első terület, amelyet a kutatás során vizsgáltunk, a hallgatók számítógépes tudásához, IKT-eszköz-használati és tanulási szokásaikhoz, internethasználatukhoz kapcsolódott (1. táblázat). A végzős testnevelő tanár szakos hallgatók legnagyobb része – saját megítélésük szerint – felhasználói szintű számítógépes tudással rendelkezik (40 fő, 66,5 %), míg 25 százalékuk (15 fő) átlagos felhasználói szintnél jobb ismerettel bír. Alapszintű hozzáértést 4 fő jelölt meg (6,6%), professzionális számítástechnikai tudással mindösszesen 1 fő rendelkezett a válaszadók közül. A megkérdezett hallgatók 48,4 százaléka (29 fő) naponta 2-4 órát tölt el internethasználatával. A válaszadók 40 százaléka (24 fő) 2 óránál kevesebbet fordít naponta internetezésre, 3 fő 4-6 órát (5%), míg 6,6 százalékuk (4 fő) 6-8 órát tölt a világhálón egy nap átlagosan.

A vizsgált hallgatók a hagyományos papíralapú tankönyv és jegyzet használata mellett ($M = 3,87$) már legtöbbször digitális eszközöket is használnak tanulásuk során, laptopot, notebookot és netbookot ($M = 4,13$), illetve okostelefont ($M = 3,20$), ami tulajdonképpen a bárhol, bármikor történő tanulását segítheti a hallgatóknak. A hagyományos asztali számítógépet valamivel kevesebben jelölték meg válaszként ($M = 2,83$), táblagépet, iPadet használnak a legkevesebben tanulmányaikhoz ($M = 2,03$). Az eszközhasználati gyakoriság tekintetében a férfi és női hallgatók között kétmintás t-próbát használva szignifikáns különbséget nem találtunk ($p > 0,05$).

	Férfiak		Nők		Összes	
	Átlag	Szórás	Átlag	Szórás	Átlag	Szórás
Mit gondolsz saját számítógépes tudásodról?	2,26	,567	2,15	,613	2,22	,585
Milyen IKT-eszközöket használsz? asztali számítógép	2,44	1,307	2,54	1,503	2,48	1,384
Milyen IKT-eszközöket használsz? laptop, notebook, netbook	1,74	,864	1,42	,703	1,60	,807
Milyen IKT-eszközöket használsz? okostelefon	2,06	,547	1,81	,567	1,95	,565,
Milyen IKT-eszközöket használsz? táblagép	3,18	1,086	2,96	1,311	3,08	1,183
Hány órát töltesz egy nap átlagosan internet-használattal?	1,88	,977	1,81	,849	1,85	,917
Milyen gyakran használod az alábbi eszközöket tanuláshoz? tankönyv, jegyzet	3,74	,994	4,04	,999	3,87	,999
Milyen gyakran használod az alábbi eszközöket tanuláshoz? asztali számítógép	3,06	1,455	2,54	1,334	2,83	1,416
Milyen gyakran használod az alábbi eszközöket tanuláshoz? laptop, notebook, netbook	4,29	1,001	3,92	1,197	4,13	1,096
Milyen gyakran használod az alábbi eszközöket tanuláshoz? okostelefon	2,97	1,467	3,50	1,655	3,20	1,560
Milyen gyakran használod az alábbi eszközöket tanuláshoz? táblagép, iPad	1,97	1,337	2,12	1,366	2,03	1,340

1. táblázat: Az IKT-eszközhasználati szokások a tanulás kapcsán

1. ábra: Milyen céllal használsz az internetet? (%)

A hallgatók átlagos napi internethasználati ideje mellett a vizsgálat tárgya volt az is, hogy milyen céllal használják a világháló adta lehetőségeket. Az internethasználat során a tanulás (95%), információszerezés (93,4%) és kommunikáció (88,4%) voltak a legfontosabb szempontok. Érdekességgént megállapítható, hogy a szórakozás, játékok nem tartozott a legfontosabb célok közé (37%), legkevésbé pedig az üzleti szolgáltatások igénybevételét jelölték meg (18,4%) **(2. ábra)**.

A vizsgálatban választ kerestünk arra is, hogy mi a véleményük a testnevelő tanárjelölt hallgatóknak az IKT-eszközök oktatási célú felhasználásáról. A válaszadó hallgatók döntő többsége: 90% (54 fő) támogatná azt az elképzelést, hogy gyakorlati tárgy tanítása során is használjanak IKT-eszközöket, s csupán 6 fő (10%) nem támogatná az elgondolást. Lényegesnek tartottuk a kérdőív segítségével feltárni, hogy melyek lehetnek azok a gyakorlati tárgyak, amelyek oktatása során végzős hallgatóink elképzelhetőnek tartanák IKT-eszközök alkalmazását is. Ennél a kérdésnél a válaszadók több sportágat is megjelölhettek a felsoroltak közül. A legtöbben az atlétika és a labdajátékok tekintetében tudnák mindezt elképzelni (40-40 fő, 74,1%), ezt követte az úszás (36 fő, 69,2%), a torna (35 fő, 58,3%) és a gimnasztika (21 fő, 35 %) tantárgyak.

Megbeszélés és következtetések:

Vizsgálatunk célja testnevelő tanárjelöltek IKT-használati, internetezési és internetelési szokásainak feltárása volt.

A kérdőíves kutatás adatainak elemzése azt mutatta, hogy a végzős hallgatók döntő többsége felhasználói szintű számítógépes tudás birtokában van. A tanulásához a hagyományos papíralapú tankönyvek, jegyzetek mellett különféle IKT-eszközöket is használnak, a legtöbben laptopot, notebookot és netbookot, illetve okostelefont, míg a hagyományos asztali számítógépek használatát kevésbé részesítik előnyben. Itt kell megjegyeznünk azt, hogy a kapott eredményeinket alátámasztják a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság által publikált Lakossági Internethasználat Online Piackutatás (2017) adatai, mely szerint az asztali számítógépek visszaszorulása 2016-ban kezdődött meg Magyarországon, s ez a trend 2017-ben is folytatódott, miközben a többi széles körben internetezésre használt eszköz penetrációja nőtt. A válaszadó hallgatók közül legtöbben a tanulást (95%), az információszerezést (93,4%) és a kommunikációt (88,4%) jelölték meg a legfontosabb célnak az internethasználat során. Az általunk vizsgált kérdés esetében hasonló eredményre jutott Pankász (2016) felsőoktatásban tanuló hallgatók körében végzett kutatásában. Az eredmények alapján az is elmondható, hogy a válaszadók igen magas százaléka (90%) elképzelhetőnek tartja az IKT-eszközök használatát a gyakorlati tárgyak oktatása során, legtöbben az atlétikát és a labdajátékokat jelölték meg. A kutatás eredményei alapján megállapíthatjuk, hogy mindenképpen javítani kell az IKT-eszközök oktatási célú felhasználását a testnevelés és sporttudományos tárgyak terén is (oktatási szoftverek, alkalmazások, játékok). A vizsgált hallgatók többsége nyitott a modern, digitális eszközök oktatási célú felhasználása iránt. A modern technikai eszközök használatának szakmódszertani kurzusokba való beemeléseinek egyik lehetséges formája lehet a gyakorlati szemináriumokon megjelenő aktív hallgatói eszközhasználat. A testnevelés oktatásában új utakat keresve éppen ezeket az eszközöket kell felhasználnunk, felváltva és egyszerre kiegészítve a hagyományos oktatási segédeszközöket, megteremtve egy újfajta, digitális kommunikációs csatornát tanár és diák között. Mindezek egyrészt elősegíthetik a hallgatók számára szükséges elméleti és gyakorlati tudás 21. századi módon történő közvetítését, átadását, másrészt szemléletformáló szerepük is lehet abban, hogy a jövő testnevelő generációja is beépítse a digitális eszközök egy részét az oktatási módszerei közé.

A későbbi kutatásokban lényeges lenne a vizsgált minta elemszámának bővítése, a vizsgálat kiterjesztése felvételiző és a képzésben már részt vevő tanárjelöltekre, hogy alaposabb és részletesebb képet kapjunk a felsőoktatásban tanuló testnevelés szakos hallgatóknak az IKT-eszközökhöz való viszonyulásáról, ugyanakkor fontos volna a gyakorló testnevelő tanárokat is bevonni a kutatásba, ezáltal lehetővé téve az egymástól eltérő generációk vizsgálatát is.

Felhasznált irodalom:

- Albirini, A. (2006): Teachers' Attitudes toward Information and Communication Technologies: The Case of Syrian EFL Teachers. *Computers & Education*, 47 (4), 272–398.
- Baylor, A., Ritchie, D. (2002): What factors facilitate teacher skill, teacher morale, and perceived student learning in technology-using classrooms? *Computers & Education*, 39 (1), 395–414.
- Buda András (2007): Az infokommunikációs technológiák és a pedagógusok (2007). *Iskolakultúra*, 4, 8–13.
- Falus Iván (2001): Gondolkodás és cselekvés a pedagógus tevékenységében. In: Falus Iván–Báthory Zoltán (szerk.): Tanulmányok a neveléstudomány köréből. *Osiris*, Budapest, 213–234.
- Gubacs, K. (2004): Project-based learning: A student-centered approach to integrating technology into physical education teacher education. [JOPERD]. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 75 (7), 33.
- Guo, R. X., Dobson, T., Petrina, S. (2008): Digital natives, digital immigrants: An analysis of age and ICT competency in teacher education. *Journal of Educational Computing Research*, 38 (3), 235–254.
- Molnár Gyöngyvér és Kárpáti Andrea (2012): Informatikai műveltség. In: Csapó Benő (szerk.): Mérlegen a magyar iskola. *Nemzeti Tankönyvkiadó*, Budapest. 441–476.
- Oblinger, D. (2003): Boomers, Gen-Xers, and Millennials: Understanding the „New Students”. *EDUCAUSE Review*, 38.
- Pankász Balázs (2016): Online oktatási környezet és IKT összehasonlító vizsgálata a felsőoktatásban. Doktori (PhD) értekezés. Pécs
- Prensky M. (2001): Digital Natives, Digital Immigrants. On the Horizon. (MCB University Press, Vol. 9 No. 5, October 2001), [http://www.marcprensky.com/writing/Prensky Digital Natives, Digital Immigrants-Part1.pdf](http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants-Part1.pdf)
- Tapscott, D. (1997): Growing Up Digital: The Rise of the Net Generation. McGraw-Hill, New York.
- Tapscott, D. és Williams, A. D. (2006): Wikinomics: How Mass Collaboration Changes Everything. Penguin Group Publishers, New York.
- Yaman, M. (2007). The Attitudes of the Physical Education Students Towards Internet. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 6 (4), 79–87.

Internetes források:

http://nmhh.hu/cikk/195101/Lakossagi_internethasznalat_2017